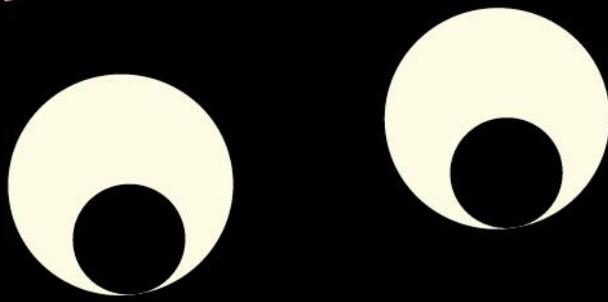

LESMAAP

BLIKOPENER

BLIKOPENER

BLIKOPENER

BLIKOPENER

Blikopener: oog op verkenning, open maar met een knipoog.

Inhoudstafel

HOOFDSTUK 1: VERANTWOORDING	p. 3
HOOFDSTUK 2: LEERDOELEN BINNEN HET TRAJECT BLIKOPENER	p. 4
HOOFDSTUK 3: ONDERWERPEN EN METHODIEKEN	p. 6
3.1 'Mens & Maatschappij '	p. 6
3.1.1. Duurzame Ontwikkeling	p. 6
3.1.1.1. Focus Earth charter	p. 7
3.1.2. Kinderrechten	p. 9
3.1.2.1. Focus 'Kinderarbeid'	p. 9
3.1.3. Burgerschap	p. 10
3.1.3.1. Focus wereldburgerschap en migratie	p. 10
3.1.3.1.1. Kinderen op de vlucht en in oorlogssituaties	p. 10
3.1.3.2. Focus deelnemen aan (democratische) besluitvorming	p. 11
3.1.4. Diversiteit	p. 13
3.1.4.1. Focus gendergelijkheid	p. 13
3.1.4.2. Focus Leven met een beperking?	p. 14
3.1.5. Tijd en ruimtebesef - Wereldoriëntatie	p. 15
3.1.5.1. Focus Derde wereld of ontwikkelingslanden	p. 15
3.1.2. Film als medium	p. 16
3.1.3. Nederlandse taalontwikkeling	p. 20
3.1.3.1. Verhaallijn verwoorden	p. 20
3.1.3.2. Emoties en gevoelens verwoorden	p. 22
4. DE FILMFICHES ALS WERKVORM	p. 22
 Bronnen:	 p. 23
 Bijlagen	
- filmfiches	

HOOFDSTUK 1: VERANTWOORDING

1.1. Kortfilms sluit aan bij onderwijsdoelen

Kortfilms lenen zich goed als leermiddel en leer methode voor de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van Mens en Maatschappij (aanleren van sociale vaardigheden, democratische besluitvorming, ethische ontwikkeling, samenleving uitdagingen, mediawijsheid)

Kortfilms sluiten aan bij onderwijsdoelen qua onderwerp en qua medium (film) vermits beeld alom aanwezig is en ook veel gebruikt wordt in de lessen Mens & Maatschappij ⁽¹⁾. Het is ook een uitstekend medium - niet te lang, niet te kort - om inhoudelijke doelstellingen te halen en moeilijke onderwerpen bespreekbaar te maken ⁽¹⁾.

Bovendien is dit medium als leermiddel ook geschikt om instrumentele vaardigheden aan te leren: de filmtaal, Nederlandse taalvaardigheden (aanleren en verwoorden van nieuwe begrippen), sociaal-emotionele vaardigheden en de muzische (aanleren van artistieke vaardigheden en reflectie) vaardigheden.

De volgende eindtermen en ontwikkelingsdoelen komen aan bod:

- Mens en maatschappij
- Filmtaal (mediawijsheid) met een luik rond artistieke vaardigheden
- Nederlandse taalontwikkeling
- Sociale vaardigheden en persoonlijke weerbaarheid (o.a. ook ethisch kompas)

Met deze nieuwe kennis en vaardigheden creëren we voor de leerlingen een vruchtbare bodem om te werken aan de centrale doelen in het leerplan voor de derde graad van het lager onderwijs: “De kinderen kunnen vanuit een gemeenschappelijke standaardtaal de werkelijkheid benoemen” en “Kinderen kunnen de wereld exploreren vanuit een kritische vraagstelling” ⁽²⁾.

Deze lesmap wil deze vertaalslag faciliteren.

1.2. De ‘leerkracht’ als gids’

De lesmap staat de leerkracht bij door werkvormen & tools aan te reiken en te duiden, zowel inhoudelijk als bij het aanleren van vaardigheden. De Leerkracht stuurt bij en wordt een “gids” waarbij we samen op ontdekkingsstocht gaan.

De lesmap is daarbij bedoeld als begeleidingsinstrument voor de leerkracht en een kaart of toolkit ‘ontdekkingsstocht’ voor de leerlingen. Gaan we samen op verkenning? Gaan we op reis?

Een reis naar verschillende landen en werelddelen (filmpjes van overal ter wereld). Een reis in de innerlijke wereld van de personages en de verhaallijnen. Een reis doorheen de wonderlijke wereld van film als medium.

HOOFDSTUK 2: LEERDOELEN BINNEN HET TRAJECT BLIKOPENER

2.1. Het traject 'Blikopener'

We hebben de lesmap 'Blikopener' opgevat als een leertraject, waarbij de verschillende leerdoelen aan bod komen. Leerdoelen die worden gekoppeld aan leerinhouden en vaardigheden. De leerdoelen, hieronder beschreven, kunnen geraadpleegd worden via (zill.katholiekonderwijs.vlaanderen) & (<https://pro.g-o.be/blog/Documents/2010-3%20WO.pdf>)

Het traject 'Blikopener' bestaat uit:

- Een cinemabezoek met het bekijken van de kortfilms als volledige reeks met daarna een Q&A sessie, waarbij de leerlingen kunnen reflecteren en vragen stellen onder begeleiding van een professionele presentator/-ice en in aanwezigheid van deskundigen die kunnen uitweiden over de behandelde thema's die in de kortfilms vertoond worden. Dit gebeurt tijdens laatste schoolweek voor herfstvakantie.
- Een natraject in de klas: waarbij één kortfilm per les wordt getoond en besproken. Dit proces wordt begeleid door een lesmap en een filmfiche (per kortfilm).

2.2. Leerdoelen

We vermeldden reeds dat kortfilm als medium goed geschikt is om de verschillende leerdoelen te behandelen. Hier volgt een bloemlezing van deze leerdoelen en vermelden we hoe de bespreking van de kortfilms in de lessen hiertoe kan bijdragen.

De leerdoelen '**Mens en Maatschappij**' en '**Wereldoriëntatie**' komen ruim aan bod in de kortfilm reeks 'Blikopener'. Dit geldt voor zowel voor de qua thema's: burgerschap, diversiteit en inclusie, persoonlijke weerbaarheid, inzicht opbouw; maar ook voor de leerontwikkeling van de kinderen.

De kinderen kunnen de wereld exploreren vanuit een kritische vraagstelling. Ze denken na over wat mogelijk en/of wenselijk is. Ze reflecteren over wat ze gezien hebben en delen dit met hun klasgenoten. Ze kunnen zich met bepaalde situaties en personages identificeren en dit geeft dan weer voeding en stof tot nadenken over hun eigen persoonlijke ontwikkeling.

Ze formuleren hun idealen (wat zij willen veranderen in de wereld, vb. ik ben/wij zijn gevoelig voor rechtvaardigheid (gelijke behandeling) en het beschermen van de natuur (dieren, geen vervuiling, ...) Ze leren ook dat de werkelijkheid soms anders is en dat er tegenkrachten bestaan (niet iedereen wil verandering of is even eerlijk).

De kortfilm leent zich uitstekend om die wereld dichterbij te brengen en bespreekbaar te maken.

Leerdoelen zoals 'socio-emotionele ontwikkeling' komen tot uiting in de (innerlijke) belevings- en ervaringswereld van de (hoofd)personages en kunnen op die manier een spiegel vormen voor dezelfde belevingswereld en ervaringen van de leerlingen.

De uitnodiging aan de leerlingen uit om te reflecteren over hun zichzelf stimuleert hen ook hun antwoord te formuleren over een probleem of levensvraag en hoe ze ermee omgaan (overtuiging, hun gedrag en reactie) en ontwikkelt hiermee hun ethisch, moreel & innerlijk kompas en hun sociale vaardigheden. Dat komt zeker aan bod bij de bespreking van de

verschillende rechten, mede beschermd door internationale verdragen (zoals Verenigde Naties) en grondwetten van verschillende naties.

Impliciet zijn (kort)films die getoond worden, en hun inhoud, ook een uiting van wat zich afspeelt in een concrete samenleving, gesitueerd in tijd en ruimte. De belevissen en gebeurtenissen die doorgaan in een ander land, kunnen dan herkenbaar zijn of juist niet. Soms zijn de sociale of economische omstandigheden vergelijkbaar en soms ook niet. Met het duiden van de gelijkenissen en verschillen van de levensomstandigheden (technologische ontwikkeling, omgaan met de natuur, duurzame ontwikkeling, culturele verscheidenheid, al dan niet democratische samenlevingsopbouw en besluitvorming) van onze leerlingen kunnen zij dan ook een beter inzicht krijgen hierin. De leerlingen kunnen zich identificeren met andere kinderen in een andere ruimte (land, omgeving) of in een andere tijd (verleden en toekomst), zolang de situaties en omstandigheden herkenbaar zijn of ze deze zich kunnen voorstellen. De kinderen krijgen ook de nodige **Mediawijsheid** mee. Door het zich eigen maken van de filmtaal (zowel cognitief als instrumenteel) via de kortfilms (door gebruik te maken van de lesmap en filmfiches) kunnen de leerlingen deze nieuwe kennis en vaardigheden toepassen en delen met elkaar.

Daarnaast zijn er ook **artistieke (muzische) vaardigheden** die aangeleerd kunnen worden. Deze leerdoelen “Muzische Ontwikkeling” komen aanbod bij creatieve en artistiek werkopdrachten rond het medium film. Film is namelijk ook een vrij volledige kunstvorm, waar zowel het beeldende aspect, dramatische aspect, en auditieve (muzikale) aspect aanwezig zijn. Leerlingen kunnen o.a. creatief aan de slag met het maken van een animatiefilm (met de nodige figuren en decor), tableaux vivants of scènes naspelen, geluid (muziek) op stomme film, leren de technische aspecten van het filmmaken en hebben een beter begrip van de filmtaal, de verschillende mogelijke genres.

De Nederlandse taalontwikkeling wordt gestimuleerd door het beter omgaan & begrijpen van (kort)film als audio-visueel medium en daar bij het aanleren van de filmtaal met het creëren van een nieuwe gemeenschappelijke taal & begrippenkader. Het stimuleert hen ook het geleerde en hun gedachten en gevoelens eromd publiekelijk te verwoorden.

We vermelden hieronder de leerdoelen hun ze zijn verwoord en beschreven door de visieontwikkeling binnen de verschillende onderwijskoepels en geven kort weer hoe ze aanbod komen bij het werken met kortfilms:

Volgens “ Leerplan Wereldoriëntatie 2010/3” - GO Onderwijs van de Vlaamse gemeenschap:

1. Ik en de anderen: Zelfbewustzijn en weerbaarheid, Empathie en zorg voor elkaar, Conflicthantering
2. Ik en de groep: Participatie, democratie en samenwerken, Regels en afspraken, Rechten en plichten
3. Ik en de samenleving: Talenten, Arbeid - vrije tijd en studiekeuze, Gezin en familie, Meervoudige identiteit, Omgaan met gelijkenissen en verschillen, Omgaan met mensen met beperkingen, Migratie, Politieke en juridische structuren en gemeenschappelijke voorzieningen, Herinneringseducatie, Ongelijke verdeling van welvaart, Mondiale solidariteit en internationale organisaties

4. Ik als consument: Geld, Omgaan met geld, Economische principes, Consumenten Opvoeding

5. Ik en de media: Media-educatie, Omgaan met reclame

Visie Katholiek Onderwijs:

limburg.katholiekonderwijs.vlaanderen/mens-en-maatschappij/de-kracht-van-mens-en-maatschappij

HOOFDSTUK 3: ONDERWERPEN EN METHODIEKEN

Wat hier volgt is een systematische behandeling van de verschillende onderwerpen en te behandelen leerdoelen met de aanbreng van enkele methodieken en werkvormen om ermee aan de slag te gaan.

3.1. Mens & Maatschappij

3.1.1. Duurzame ontwikkeling

Inleiding:

Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen

men kan het ook omgekeerd formuleren: 'Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorspoed schenkt aan de toekomstige generatie zonder de opportuniteiten van de huidige generatie in gevaar te brengen'. Belangrijk is dat zowel de huidige generatie (de volwassenen van vandaag) als de toekomstige generaties (kinderen) er beter van worden.

De term "duurzame ontwikkeling" duikt voor het eerst op officieel op het Brundtland Rapport (1987) en werd daarna op grote schaal uitgewerkt in de Rio Conferentie (1992), georganiseerd door de Verenigde Naties en waar vertegenwoordigers van de overheid, het bedrijfsleven en de NGO-wereld elkaar ontmoetten en gezamenlijke beslissingen hebben genomen. Eén van de sterkmakers van deze Rio Conferentie was het opstellen van het Earth Charter (Handvest van de Aarde), die een ethisch-juridisch draagvlak dient te creëren voor de voorspoed van onze planeet en levensvormen die haar bewonen. Het Earth Charter vormde een kader voor de millenniumdoelstellingen (2000-2015) die daarna vervangen en beter uitgewerkt werden in de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals) of SDG's (2015-2030).

Dus de SDG's vinden hun oorsprong in het ethisch-juridisch document 'Earth Charter' opgesteld door de Verenigde Naties. Vandaar dat we een speciaal hoofdstuk wijden aan hoe je educatief aan de slag kunt gaan met het Earth Charter.

De [Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen \(SDG's\)](#) spelen een centrale rol in wereldpolitiek en de beslissingen van de overheid, zowel de op niveau van de verschillende landen, maar ook lokaal, door je stad of gemeente. Ook bedrijven beginnen hier meer en meer aandacht voor te krijgen. Ze vormen een wereldwijd actieplan voor sociale rechtvaardigheid, ecologische integriteiten economische voorspoed (people / planet / profit). Deze 3 p's werden later

uitgebreidt tot people / planet / prosperity / peace / participation-partnership). Hoewel het SDG plan ambitieus is en allesomvattend, mogen we toch niet blind zijn voor enkele kritische kanttekeningen:

- Er is het gevaar dat Duurzame Ontwikkeling en SDG's containerbegrippen zijn geworden waar men alles probeert in te schuiven zonder dat men de uitdagingen ten gronde en doordacht probeert aan te pakken.
- Men vertrekt teveel vanuit het dictaat van de overheid en de officiële richtlijnen bij de uitwerking ervan, terwijl het ook goed is te luisteren naar wat er leeft binnen de bevolking of ook dat betrokken medewerkers binnen een organisatie die met de SDG's aan de slag willen zien waarmee ze zich met hun hart en verstand kunnen verbinden en achter staan. Als je vanuit een authentieke houding een beslissing neemt, ben je ook gemotiveerd om er iets aan te doen.

Focus 3.1.1.1. Earth charter

Het Earth Charter, ook wel 'Handvest van de Aarde' genoemd werd opgesteld (Rio Declaratie 1992) en goedgekeurd (2000) door de Verenigde Naties en vormt een ethisch appèl voor de mensheid om zich wereldwijd in te zetten voor een duurzame toekomst voor iedereen, die leidt naar meer voorspoed en een vreedevolle (harmonieuze) en rechtvaardige samenleving. Het document heeft ook geleid naar het formuleren van de Millenniumdoelstellingen (2000 - 2015) en de opvolging ervan in de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' (SDG's) (2015-2030). Het geeft ook een ethisch-juridische basis aan het begrip en paradigma (wereldwijde consensus) "Duurzame Ontwikkeling". Het Earth Charter kan je hier downloaden:

<https://earthcharter.nl/het-earth-charter>

Een andere manier om je positieve bijdrage aan de aarde als planeet te bepalen is om je 'Ecologische handafdruk' te meten. Dit als tegenhanger van de 'Ecologische voetafdruk' die weergeeft hoeveel vruchtbare land- en wateroppervlakte iemand (of een hele gemeenschap of heel de wereld) nodig heeft om de goederen die nodig zijn om te voorzien in levensonderhoud te produceren en het afval dat er bij hoort te verwerken. Wat zou het zijn als je Ecologische handafdruk (die weergeeft hoeveel vruchtbare land- en wateroppervlakte je terugwint) - <https://ecologicalhandprints.org>

groter is dan je voetafdruk? Of ook als de ecologische integriteit, sociale rechtvaardigheid en economische voorspoed (welvaart) in harmonie zijn? Welnu dat is precies wat het Earth Charter beoogt.

I. Respect en zorg voor de wereldgemeenschap

1. Respecteer de Aarde en het leven in al zijn verscheidenheid.
2. Draag zorg voor alle levensvormen, met begrip, compassie en liefde.
3. Bouw democratische samenlevingen op die rechtvaardig zijn, waaraan iedereen kan deelnemen, en die duurzaam en vreedzaam zijn.
4. Stel de rijke schatten en de schoonheid van de Aarde veilig voor de huidige en toekomstige generaties.

II. Ecologische Integriteit

1. Bescherm en herstel de ongeschonden staat van de ecologische systemen op Aarde, met speciale aandacht voor de biologische diversiteit en de natuurlijke processen die het leven in stand houden.

2. Voorkom schade – de beste vorm van milieubescherming – en hanteer een preventieve benadering wanneer de kennis beperkt is.
3. Pas patronen toe van productie, consumptie en reproductie, die de regenererende capaciteiten van de Aarde, de mensenrechten en het welzijn van gemeenschappen beschermen.
4. Bevorder de studie van ecologische duurzame ontwikkeling en bevorder de vrije uitwisseling en brede toepassing van de verworven kennis.

III. Sociale en economische rechtvaardigheid

1. Maak een einde aan armoede. Het is een ethische, sociale en milieuverplichting.
2. Zorg ervoor dat economische activiteiten en instellingen op ieder niveau op rechtvaardige en duurzame wijze menselijke ontwikkeling bevorderen.
3. Bevestig dat gelijkheid en gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen de eerste vereisten zijn voor duurzame ontwikkeling en zorg voor universele toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en economische kansen.
4. Houd het recht hoog van allen, zonder discriminatie, op een normale en sociale omgeving die steun geeft aan menselijke waardigheid, lichamelijke gezondheid en geestelijk welzijn, met speciale aandacht voor de rechten van inheemse volkeren en minderheden.

IV. Democratie, geweldloosheid en vrede

1. Versterk democratische instellingen op alle niveaus, zorg voor transparant en verantwoordelijk bestuur, volledige deelname aan besluitvorming en toegang tot het recht.
2. Integreer de kennis, waarden en vaardigheden die nodig zijn voor een duurzaam bestaan in het formele onderwijs en levenslange leerproces.
3. Behandel alle levende wezens met respect en voorkomendheid.
4. Bevorder een cultuur van tolerantie, geweldloosheid en vrede.

Het belang van het Earth Charter is:

- Het vormt een ethisch-juridische basis voor de werking rond 'Duurzame Ontwikkeling'
- Het heeft de weg vrij gemaakt voor consensus/paradigma vorming rond 'Duurzame Ontwikkeling'
- Het leidt tot verschillende initiatieven in de samenleving rond 'Duurzame Ontwikkeling'
- Het leidde onrechtstreeks ook tot (grond)wetgevend en regelgevend initiatief bij de overheden (landelijk/regionaal/lokaal) en de oprichting van instituten nieuwe organisaties die hun visie/missie hieraan wijden.

Ondertussen zijn er ook scholen die hun missie en opvoedingsprincipes baseren op het Earth Charter.

Een voorbeeld is de Alive school (<https://sites.google.com/site/eastalive/1-wie-zijn-wij>) in Suriname die werkt in nauwe samenwerking met UNICEF. De principes zijn uitgewerkt in het boek "Eeuwige Lente": Leven met genoeg in een wereld van overvloed, Jef Crab, 2002, ISBN 99914-672-0-3)

Doe-opdrachten

- Het Earth Charter spel: <https://earthcharter.nl/materiaal/game-earth-charter-game>

Het Earth Charter spel kan ook uitgeleend worden of er kan een speciale lessenreeks met workshops uitgewerkt worden. Je kan hier contact voor opnemen met Ecorisa vzw.

- Mapping of doe je 'Ecologische handafdruk'

Via de interactieve app [MAPTING](#), ontwikkeld door het Earth Charter International jongerenprogramma, kan je je positieve acties via foto's en video's delen en zichtbaar maken op welke thema's je het Earth Charter tot leven brengt. Zo kan je de positieve acties die je doet voor de wereld aanduiden op de wereldkaart of dichterbij jou in de buurt, gemeente of stad. Maak een fotoreeks van je acties en deel het (op sociale media) met je vrienden en familie.

- Bereken je 'ecologische voetafdruk' (mijnecologischevoetafdruk.be) en ook je ecologische handafdruk (handprinter.org/pages/measurement-units). Vergelijk beide met elkaar, en bereken hoe je je ecologische voetafdruk kunt neutraal (of zelfs negatief) maken via de mobiele app 'Scone' (www.scone.ai/calculator)

3.1.2. Kinderrechten

Op 20 november 1989 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het Verdrag voor de rechten van het kind goedgekeurd. 196 landen onderschreven het en het verdrag is juridisch bindend. UNICEF speelt een belangrijke rol bij de naleving van het kinderrechtenverdrag.

De programma's die UNICEF op het terrein ontwikkelt om kinderen in staat te stellen zich volledig te ontplooiën, zijn rechtstreeks geïnspireerd op het [Kinderrechtenverdrag](#) en vallen binnen het brede kader van de [Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen \(SDG's\)](#) die in 2015 door de Verenigde Naties zijn vastgelegd en die tegen 2030 moeten worden gerealiseerd.

Meer info over kinderrechten: www.unicef.be/nl/kinderrechteneducatie

Activiteitenmap kinderrechten:

www.unicef.be/sites/default/files/2020-09/Volledige-activiteitenmap_20191.pdf

In Gent kan je de kinderrechten zoektocht doen: en.actionbound.com/bound/kinderrechtenzoektocht

Denk-opdrachten

Discussie in groepjes van 4 à 5

- Maak een piramide van de kinderrechten: kies er 5 uit. Zeg wat voor jou de belangrijkste is, tweede belangrijkste tot 5e belangrijkste en vertel erbij waarom.
- Inhoudsvraag: Vergelijk de mensenrechten met de kinderrechten. Zie je gelijkenissen en verschillen? Waarom is er een extra Kinderrechtenverdrag nodig geweest denk je?

3.1.2.1. Focus 'Kinderarbeid'

Achtergrondinformatie: www.unicef.be/nl/wat-wil-unicef-bereiken/bescherming/kinderarbeid
naslagwerk 'Determinanten kinderbeid' - scriptie Bert Vercamer Ugent 2001:
libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/000/690/072/RUG01-000690072_2010_0001_AC.pdf

Praktijkvoorbeeld:

Kinderarbeid en chocolade: gentfairtrade.be/nieuws/kinderarbeid-in-chocoladesector-blijft-toenemen
Kinderarbeidvrije chocolade bestaat dat?
www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/01/17/factcheckers-kinderarbeid-chocolade

Denk-opdracht

- Hoe kan je het productieproces van chocolade kinderbeid vrij maken?

We gaan na wat er allemaal nodig is om chocolade te maken. Kan je de de verschillende productiestappen (Teelt en oogst bij de chocolade boeren, Vervoer van de chocolade bonen, Verwerken van chocolade bonen tot chocolade, Marketing en reclame, Verkoop van de chocolade) in beeld brengen: waar vindt welke stap in het productieproces plaats? Wie is er bij betrokken? Wie verdient er aan?

bronnen:

www.oxfamwereldwinkels.be/wp-content/uploads/2019/04/cacaobrochure-2018.pdf
www.horval.be/sites/default/files/attachments/cacao-barometer2018_nl.pdf
www.p-plus.nl/resources/magazinefiles/IDHRegenwoudCacao.pdf

Heb je het chocolademuseum al bezocht?

https://www.belgianchocolatevillage.be/wp-content/themes/museeduchocolat/Assets/brochures/chocolate_plaquette_corporate_nl.pdf

3.1.3. Burgerschap

3.1.3.1. Focus wereldburgerschap en migratie

Doe-opdrachten

- de wereldbol

Heb je familie of vrienden wonen in het buitenland? Ben je al eens op vakantie geweest in het buitenland? Laat eventueel foto's zien ervan of zoek foto's op van typische zaken van dit land. Laat ze zien op het digibord in de klas/Je eigen laptop/tablet. Via Google Earth/Google Maps/Streetview kan je laten zien waar de foto's vandaan komen.

- Gerechten van een bepaald land maken en proeven

Kies een bepaald land en een typisch gerecht daarvoor, op deze website vind je inspiratie:

www.smulweb.nl/recepten/kinder++wereld++wereld of www.simpele-recepten.nl/keukens

Enkele (eenvoudige) voorbeelden, die je samen kunt maken in de klas: Lavendelkoekjes (oven- <https://nl.petitchef.com/recepten/lavendelkoekjes-fid-1555071>), muntthee of gemberthee (warm waterkoker - www.simpele-recepten.nl/recept/gemberthee) of een smoothie (blender/staafmixer - www.simpele-recepten.nl/recept/smoothie-banaan-pindakaas). Deel de klas in 3 en de verschillende teams gaan aan het werk; daarna kunnen jullie van elkaars gerecht proeven. Tip: Maak wat extra om uit te delen aan je vrienden en familie.

3.1.3.1.1. Kinderen op de vlucht en in oorlogssituaties:

Voor kinderen op de vlucht of die in een land in oorlog wonen, is het moeilijker om hun rechten te doen gelden. Nochtans hebben zij evenveel rechten als een ander kind.

Denk-opdrachten

- Ken jij mensen/kinderen uit jouw kennissenkring die op de vlucht zijn of naar België gemigreerd zijn? Weet jij waar ze terecht komen in België, Brussel of in Gent? Komen ze terecht in vluchtelingenkampen, opvangcentra, pleegouders? Weet je welke organisaties daarbij betrokken zijn?
- Stel dat je zo iemand tegenkomt (vb. een nieuwkomer in Gent) welke vragen wil je stellen?
Maak een interview: Waar kom je vandaan? Waarom ben je gevlucht? Heb je familie mee hier of heb je familie moeten achterlaten? Heb je contact met mensen van je eigen land (hier in België of in land van oorsprong, live of via internet)? Hoe leef je hier? Heb je het naar je zin? Heb je vrienden (uit België, of elders)? Weet je welke studies of beroep je wil doen? ...

Meer info:

Kinderen op de vlucht: jeugd.rodekruis.be/storage/jrk/lespakket-vluchtelingen-bundel-leerlingen.pdf

Kinderrechten in oorlogssituaties - War Child: adoc.pub/dacebd28-c37c-4bff-a8f5-8fd0fa5e814d

lesmateriaal over oorlog en vrede: migratie, oorlogsconflicten, (nep)nieuws en propaganda

maken.wikiwijs.nl/186507#!page-7097178

jeugd.rodekruis.be/storage/jrk/lespakket-vluchtelingen-bundel-leerlingen.pdf

&

3.1.3.2. Focus deelnemen aan (democratische) besluitvorming

Inleiding

We onderscheiden 3 vormen van besluitvorming:

- dictatuur (technocratie): Het dictaat van een minderheid wordt opgelegd en gevolgd door de meerderheid
- democratie: Na discussie en argumentering wordt er gestemd en de meerderheid beslist.
- sociocratie: Besluitvorming door onderlinge afstemming.

Doe-opdrachten

Kiezen - beslissen:

Je wil als klas de beste film kiezen uit de kortfilm reeks "Blikopener". Hieronder de verschillende manieren om tot een beslissing, de winnende film te komen

1. Dictatuur of technocratie: De beslissing wordt overgelaten aan een autoriteit (bv. leerkracht) of een kleine groep leerlingen (zogezegde specialisten: bv. diegenen die reeds ervaring/kennis hebben over filmen). De anderen aanvaarden de beslissing.
2. Democratie: Iemand neemt woord en formuleert argument en neemt plaats in een hoek van de klas, iemand anders heeft een andere keuze en neemt plaats in een andere hoek van de klas (max 4 keuzes). De rest van de klas gaat erbij staan. Alternatief: stemmen per hand opsteek of geheim per briefje.
3. Besluitvorming door onderlinge afstemming. (Opmerking: alle stappen zijn belangrijk, maar de tijd kan ingekort worden.)
  - We nemen plaats in een cirkel of rond de tafel en nemen even tijd ons op een gemeenschappelijk doel/intentie te richten; dit mag in stilte. Eén van de leerlingen (aangeduid of beter die zich vrijwillig kandidaat stelt) neemt het woord (= voorganger/voorzitter) en spreekt de intentie uit (= gemeenschappelijk doel) bv. "Wij komen samen om de winnende film te kiezen" en polst of het voor iedereen duidelijk is. Elke aanwezige mag aanvullingen of opmerkingen toevoegen die het probleem of het doel van de bijeenkomst duiden.
  - Contemplatie & afstemming. Daarna deelt iedereen één voor één hun ontvangen indrukken (rondje - via bv. - techniek van 'talking stick', ...) (Dit kunnen woorden, gevoelens of beelden zijn: bv. "het viel mij op dat .../ Ik heb onthouden .../ Ik vond dit ... mooi/interessant/..."). Wanneer iemand aan het woord is luisteren anderen zonder oordeel en onderbrekingen (=commentaar), niet in discussie gaan. In een tweede ronde kan er gevraagd worden om verduidelijkingen (om de talking stick vragen om te spreken). Besluitvorming kan alleen bij een spontane meerderheid van stemmen. Discussie om "gelijk" te halen is uitgesloten! Zo nodig mag de voorganger onderbreken en om een nieuwe afstemming verzoeken en/of een samenvatting geven van wat er gezegd is (zonder standpunten in te nemen).
  - Projectie. Indien het besluit duidelijk is, wordt dit door allen aanwezig gevisualiseerd en geprojecteerd (iedereen kijkt bij zichzelf wat het resultaat teweegbrengt, vb. Je reikt de prijs uit aan de winnende film (in aanwezigheid van de regisseur).
  - Woord van Dank. We eindigen met een woord van dank (door de voorganger).

Heb je een grote groep, dan kan je gebruik maken van de fishbowl techniek:

Een fishbowl discussie is een techniek om iedere betrokkene te laten deelnemen bij de besluitvorming. Een klein panel (3 tot 5 personen) die enkele specifieke standpunten vertegenwoordigen, geven gedurende enkele minuten een uiteenzetting van hun visie. Dit gebeurt in een figuurlijke 'visbokaal', wat wil zeggen dat de overige deelnemers zich rond het panel bevinden (of online deelnemen). Na de presentaties en onderling debat van de panelleden, kunnen de overige aanwezigen eventueel de 'visbokaal' binnen stappen om hun persoonlijke opvattingen kort toe te lichten. Die verschillende perspectieven worden nadien in kleine discussiegroepen (8 tot 10 personen) meer in diepte geanalyseerd (waar de techniek van afstemming en besluitvorming in kleine groep zoals hierboven beschreven kan worden toegepast). Elke groep richt zich op één specifiek standpunt waarover men een rapport samenstelt met de belangrijkste pro's en contra's. Ten slotte wordt de kwestie in haar geheel besproken (terug met een buitencirkel (actieve luisteraars) en een binnencirkel (sprekers en vertegenwoordigers van de discussiegroepen): en tracht men te komen tot conclusies en aanbevelingen.

De technieken van 'besluitvorming door onderlinge afstemming' kunnen in het begin misschien meer tijd vragen om zich eigen te maken, maar eens ze duidelijk zijn kan het ook snel gaan en voelt iedereen zich gehoord en gezien.

Burgerschapspel 'Terra Nova'

Met Terra Nova Minimaatschappij, tegelijk spel én discussie tool, maak je lastige maatschappelijke thema's bespreekbaar. Ideaal voor leerlingen tussen 8 en 14 jaar en een middel om te werken aan eindtermen burgerschap. Het leert de leerlingen ook sociale vaardigheden aan met het formuleren en beargumenteren van de ingenomen standpunten en creatie van welvaart en welzijn (duurzame ontwikkeling - leerdoel 'Ontwikkeling van oriëntatie op de wereld' (oriëntatie op de samenleving), zie hierboven

Aan de hand van een verhaallijn op een onbewoond eiland discussiëren spelers over hun ideale samenleving. Tijdens hun avontuur worden ze uitgedaagd door morele dilemma's. Ze verkennen wat voor hen 'juist' is en wat niet én ze nemen het heft in handen om hier iets voor te organiseren. Een prachtig spel om bij kinderen een eigen moreel kompas in te stellen.

www.west-vlaanderen.be/voor-scholen/educatief-aanbod/vorming-burgerschapspel-terra-nova

Uitleg en voorbeeldvragen bij spel 'Terra Nova':

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/1>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/2>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/3>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/4>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/5>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/6>

<http://eilandvragen.terra-nova.nl/fvoyebhlzvazycfarvowhtaxgwueimbp/set/7>

3.1.4. Diversiteit

Dit gaat om het 'aanvaarden van' het 'anders zijn': rollen, seksualiteit-gender, gelijkwaardigheid man/vrouw, met beperking/zonder beperking, ...

3.1.4.1. Focus gendergelijkheid

achtergrond info: <https://www.ucos.be/fiche-gender-en-ontwikkeling-2>

Denk-opdracht

Stellingenspel:

Beschrijving: In het lokaal liggen drie verschillende kleuren ballonnen (groen, blauw en rood). Er worden enkele stellingen voorgelezen en het is aan de deelnemers om te beslissen of ze voor zijn(groen), tegen zijn (rood) of ergens tussen beide (blauw). Na elke stelling discussiëren de deelnemers onderling met elkaar en is het de bedoeling om elkaar te overtuigen van hun standpunt. Veranderen van groep tijdens het argumenteren is toegestaan

De stellingen:

- Meisjes hebben het graag proper en daarom doen ze meer klusjes zoals de afwas doen, kuisen, ...
- Jongens hebben sterkere spieren (en zijn sterker) dan meisjes
- Meisjes zijn meer bezig hoe mooi ze er uitzien
- Meisjes zijn beter in contact met hun gevoelens dan jongens
- Jongens zijn beter in rekenen dan meisjes
- Er zijn typische jongens spelletjes en meisjes spelletjes en op de speelplaats zie je ook dat jongens en meisjes elkaar gaan opzoeken.

Meer educatief materiaal vind je o.a. hier: <https://www.klascement.net/lesmateriaal/?q=gendergelijkheid>

3.1.4.2. Focus Leven met een beperking

Inleiding:

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (www.vaph.be) biedt steun aan mensen met een beperking in de vorm van een maandelijkse geldsom, waarover ze mee beslissen hoe het wordt besteed, maar ook door praktische hulp. Ze gaan uit van het principe dat iedereen recht heeft om het leven zelf te organiseren, ook al heb je ondersteuning nodig.

Je kan ook terecht bij Unia voor extra steun en informatie. Als onafhankelijke openbare instelling bestrijdt Unia discriminatie, bevorderen ze gelijke kansen, een inclusieve en gelijke participatie van iedereen in alle maatschappelijke domeinen. Ze waken over de eerbiediging van mensenrechten in België, zo ook het internationaal VN-verdrag over mensen met een

beperking:

(www.unia.be/nl/discriminatiegronden/handicap/het-verdrag-van-de-verenigde-naties-inzake-de-rechten-van-personen-met-een-handicap).

In Belgische wetgeving is op 11 maart 2021 er een artikel ingevoegd in de Belgische Grondwet dat de rechten en vrijheden van personen met een handicap moet waarborgen. Voortaan bevat Titel II een artikel 22ter dat luidt: "Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen".

Denk-opdrachten

Mensen met een beperking leven soms inwonend bij een gezin of in een instelling / opvangtehuis. Waar vindt jij dat gehandicapten het best tot hun recht komen? Moeten ze vb. naar een aparte school?

Hetzelfde kan je zeggen met bejaarde mensen. Waar horen ze thuis? In een aparte woning (hun oorspronkelijk huis / inwonend bij familie) of in een rusthuis?

Hoe gaat men in andere culturen om met mensen met een beperking, bejaarden?

Meer educatief materiaal:

<https://www.klascement.net/lesmateriaal/?q=mensen%20met%20een%20beperking>

Praktijkvoorbeeld:

De vereniging Echo vzw ondersteunen projecten die kinderen uit kansarme gezinnen in Cambodja (zuid-oost Azië) willen helpen, zo krijgen deze kinderen de kans krijgen om zich ten volle te ontplooiën (<https://www.worldofecho.org>). Eén van de projecten is Damnok Toek, waar ze kinderen met een beperking opvangen. Ze hebben daarvoor een centrum gebouwd.

(<https://www.worldofecho.org/damnok-toek>). Dankzij een gift van het Vredeshuis Gent hebben ze voor het totaalbedrag van € 3.669,30 kinesitherapeutisch materiaal kunnen aankopen en meegeholpen aan de renovatie & verbetering van het nieuwe centrum voor kinderen met een beperking. In 2019 genoten 20 kinderen (16 residentiële en 4 regelmatige bezoekers) al van een optimale dienstverlening in deze veiligere omgeving.

Denk-opdracht

Stel dat je een budget van 10.000 euro zou krijgen via een gift of via een projectsubsidie die je gekregen hebt. Wat zou je daarmee doen voor kinderen met een beperking in een ontwikkelingsland? Zie wat Echo vzw gedaan heeft, bekijk hun project en wat zou jij (extra) doen?

3.1.5. Tijd en ruimtebesef - Wereldoriëntatie

kortfilmpjes spelen zich af in een bepaald land en op een bepaald tijdstip. Dus komen de vakken geschiedenis en aardrijkskunde om de hoek kijken.

De leerlingen krijgen ook inzicht in de levensomstandigheden van vroeger, nu en in de toekomst en het daarbij horende maatschappelijk ontwikkelingsniveau. Door een vergelijking te maken met het ontwikkelingsniveau in vroegere tijden (beschavingen) en andere landen (werelddelen) met ontwikkelingsniveau vandaag (stand van de techniek, socio-economische organisatie, maatschappelijke structuren en instituten) kan men nagaan hoe een samenleving/maatschappij evolueert en de link leggen met onderwerpen behandeld in vorige hoofdstukken: duurzame ontwikkeling, kinder/mensen/dierenrechten, burgerschap, diversiteit en tijd-ruimtebesef/wereldoriëntatie). Gaat men er op vooruit of achteruit?

3.1.5.1. Focus Derde wereld of ontwikkelingslanden (Noord-Zuid problematieken)

De derde wereldlanden of ontwikkelingslanden zijn die landen die niet tot de eerste of tweede wereld landen behoren. De meeste derdewereldlanden liggen in [Afrika](#), [Latijns-Amerika](#), [Zuidelijk - en Zuidoost-Azië](#). Het zijn meestal naties die in het verleden door een andere natie werden [gekoloniseerd](#).

De Eerste wereld, ook wel het Westen of het Noorden genoemd, zijn de landen van de geïndustrialiseerde en kapitalistische wereld mee aan te duiden. Hiertoe worden gerekend: Noord-Amerika, West-Europa, Zuid-Europa, het westen van Midden-Europa (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Liechtenstein), Scandinavië, Griekenland, Turkije, Taiwan, Zuid-Korea, Japan, Australië, Nieuw-Zeeland, Israël en Zuid-Afrika.

De term Tweede wereld wordt tegenwoordig vooral gebruikt voor landen die al redelijk ver ontwikkeld zijn maar nog niet op het niveau van de "Eerste wereld". Dit zijn voornamelijk de voormalig communistische landen in Oost-Europa, die na de val van het IJzeren Gordijn een

nieuw regime kregen. Ook veel landen in Latijns-Amerika worden tot de Tweede wereld gerekend.

Maar eigenlijk is de indeling: eerste, tweede, en derde wereld een beetje achterhaald. Nu spreekt men van nieuwe driedeling: de rijke industrielanden, de ontwikkelingslanden en de nieuwe industrielanden. Een aantal landen in Latijns-Amerika en Azië is erin geslaagd zich te ontwikkelen, binnen het mondiale handelssysteem, tot wat we tegenwoordig de nieuwe industrielanden (NIC's) noemen. Voorbeelden hiervan zijn Brazilië, Zuid-Korea en Taiwan.

Er is ook nog een vierde wereld, dit is de onderklasse in het rijke westen en noorden en de minst ontwikkelde landen. Het zijn de allerarmsten, die vaak in schrijnende omstandigheden leven.

PraktijkVoorbeeld van positief project:

De vereniging Ondernemers zonder Grenzen (OZG) (<https://www.ozg.be>) helpt mee om de Sahelwoestijn terug vruchtbaar te maken via het Groene Muur Project (Green Wall Project). Iedereen kan bomen kopen en zo meehelpen (<https://kadoboom.be>). Het project heeft positieve gevolgen voor het klimaat en de plaatselijke bevolking wordt er beter van:

1. CO² compenseren klimaat helpen

Hoeveel CO² kan je besparen per boom (= 11 gram) - zie (<https://kadoboom.be/impact>) en per ha (= 1 ton) zie <https://www.youtube.com/watch?v=silWOLG5Du0> (9'08" - 10'58")

2. Gezinnen economisch helpen: vrouwen meer onafhankelijk - eigen inkomen en GSM, kinderen naar school, inkomen gemiddeld gezin 50% meer en dit op 3 jaar tijd. zie <https://www.youtube.com/watch?v=silWOLG5Du0> (12'28" - 15'10")

Denk-opdracht

Bereken je ecologische voetafdruk en ga na hoeveel bomen je moet planten om deze te neutraliseren. vb. als je 5 ha hebt, dan met je hoeveel bomen zit je op nul. (zie: <https://www.ozg.be/nl/koolstofvoetadruk> & <https://www.scone.ai>)

Meer educatief materiaal rond Wereldoriëntatie:

<https://djapo.be/derde-graad-digitaal> & <https://www.klascement.net/wereldburgerschapseducatie>

3.1.2. Mediawijsheid (filmtaal)

Een goede inleiding in de film (beeld)taal vind je hier:

https://www.fransvaneekhout.be/bijleren/beeld_uweerstefilm04.htm

& <https://www.thomasdeweerd.be/thomas-more-mechelen/1jou/2-beeldtaal>

& <https://blog.inkie.be/filmopname>

Doe-opdrachten

Werkvormen voor filmanalyse in de klas

- We kiezen een stripverhaal van onze keuze en kiezen enkele pagina's er uit (Per Twee): We duiden de camerastandpunten aan, vertellen hoe het verhaal in elkaar zit

Variatie: We maken een kopie van enkele bladzijden en knippen de prentjes uit, maken de tekstballonnetjes zwart en leggen de prentjes in verschillende volgordes (3 verschillende manieren). A legt de voorbeelden voor aan B en omgekeerd. Krijg je een ander verhaal? Vertel en leg uit aan elkaar.
- Bouw een mini filmset in een schoenendoos. Neem als uitgangspunt een genre, of een gekozen film scène. Gebruik een variatie aan gekleurd papier en typen papier: transparant en materialen, watten, stokjes, netjes, restjes karton en stof... Enkele playmobil poppetjes, diertjes... Een lampje. Plakgom of tape. Herinner de leerlingen dat alles een keuze met betekenis is.
- Creëer een tableau vivant (= je maakt als groep een stilstaand beeld) om bepaald moment uit de film te bespreken.
- Gebruik de camera in gsm's/smartphones om een bepaald gevoel na een scène, of een bepaalde relatie tussen personages, uit te beelden in een acteer fotosessie. Als men zelf niet op de foto wilt, kun je dit ook met poppetjes doen, of met zelf getekende poppetjes.
- Neem een stapel magazines en kijk of je foto's vindt die dezelfde sfeer van de film pakken. Misschien moet je beelden half afscheuren en met elkaar combineren (collage) hiervoor.
- Ontdek de montage in een film: speel een stukje van de film af en klap in de handen op elk moment dat het beeld verandert (het shot verandert). Op welke momenten gaat dit trager of sneller en waarom denk je dat?
- De leerlingen krijgen een blad waarop 3 soorten 'dozen' staan en kunnen na het bekijken van de film een onderscheid maken, ze schrijven op wat ze in de verschillende dozen willen steken en waarom ze dat vinden:
  1. de schatkist: wat vind ik waardevol?
  2. de vuilbak: wat wil ik weggooien van de film?
  3. de koffer: wat wil ik meenemen uit de film?

- De thermometer:
Geef een beoordeling van warm, lauw of koud. Een thermometer is getekend op een blad en je mag de graden (gradatie) inkleuren
- Maak een wedstrijd zoals een prijsuitreiking bij een filmfestival (Oscars, Gouden Beer, ...):
  - de beste acteerprestatie
  - het beste scenario
  - de beste film
  - de beste effecten/tofste beelden (leuke effecten, speciale camerastandpunten of wendingen in de film)

Tips & hulpvragen in de les bij het bekijken en analyseren van een film:

Na het bekijken van ieder filmpje kunnen de leerlingen de vragen/opmerkingen/zaken die hun aandacht trekken die ze bij deze specifieke film hebben best meteen opschrijven. Dit is ook handig voor de vragensessie (Q&A) bij de cinema vertoning voor de aanwezige regisseurs.

De leerkracht kan hierbij helpen door een vraag te stellen:

- wat trok je aandacht/viel je op in deze film?
- Is er iets dat je aan de regisseur/maker van deze film wil vragen?

Variatie: Na het bekijken van ieder filmpje kan je ook even stilstaan bij de actualiteit van het onderwerp van de kortfilm. De leerkracht kan het onderwerp even toelichten en bespreekbaar maken via gerichte vragen en/of werkvormen die daarvoor geschikt zijn. Je kan hiervoor ook gebruik maken van een krantenartikel of nieuwsitem.

- Ken je zo iemand?
- Ingaan op de geografische en culturele aspecten van het land, bv. Indië: Welke talen spreken ze daar? Wat ken je van dit land? Welk gerechten? Welke gewoonten? Hebben ze daar? Wat is het politiek klimaat in dit land (koning, republiek, oorlog/maatschappelijke spanningen of niet? Is het een arm of rijk land? Is er immigratie van dit land in ons land (als werkkrachten, vluchtelingen)?

Creatieve opdrachten: De illusie van beweging creëren

- flipboekje (folioscoop) : <https://hoe-maak-ik-een.webkwestie.nl/flipboek>

De folioscoop (flipboekje), is een verzameling losse blaadjes, die tot een boekje aangehecht kunnen worden. Ieder blad bevat een tekening en de tekeningen verschillen opeenvolgend steeds een klein beetje van elkaar. Snelle doorbladering van het boekje, doordat men het tussen wijsvinger en duim neemt en dan de bladen zo snel mogelijk laat omslaan ("flippen") levert de illusie op van een bewegend beeld. Het is het principe van de animatie: kleine, stapsgewijze veranderingen doen de toeschouwer de sensatie van één beeld in vloeiende beweging ondergaan.

- de Fenakistiscoop:
<https://cinekid.nl/uploads/5ece580761a2da457da3f9eeebd19f796c56e1dacf095.pdf>

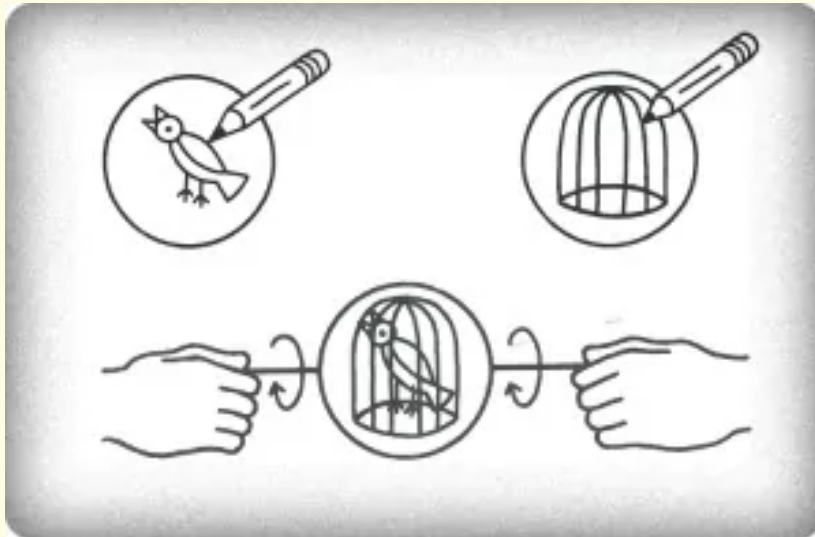
De Fenakistiscoop (animatie wiel) is ontworpen door de Belg Joseph Plateau, professor aan de Gentse Universiteit. Dit was één van de allereerste manieren om een animatiefilmpje te

maken en bekijken. Het waren hele korte animaties die steeds achter elkaar herhaald werden. Laat men de schijf voor een spiegel draaien en bekijkt men door de voorbijkomende spleten de reflectie van de opeenvolgende beelden, dan ziet men een beweging ontstaan.

Tip: Om de beweging te zien, kan je ofwel de schijf voor een spiegel draaien en bekijkt men door de voorbijkomende spleten de reflectie van de opeenvolgende beelden, dan ziet men een beweging ontstaan of je kan ook gebruik maken van een oude pick-up (platendraaier) en leg je eigen gemaakte fenakistiscoop erop. Plaats een drinkglas met randjes in het midden.

- Thaumatroop: <https://www.youtube.com/watch?v=Lc2xJpNs2ys>

Zelf aan de slag: filmen met gsm en tablet

- Voor je gaat filmen

Breng de scènes via een storyboard in beeld. Spreek af wie de opnames leidt (= regisseur). De regisseur kijkt of de cameraman/vrouw klaar is en roept: "Camera loopt" bij begin van de opname – en roept "cut, 1,2,3" bij einde opname, zodat de acteurs/ices nog 3 seconden blijven stilstaan (= bevroren beeld/tableaux vivant). De scènes worden zo afgebakend en de begin/eindpositie worden vastgelegd. Dit zorgt ervoor dat de volgende opname en de montage vlotter verlopen.

- Gratis tips en apps

- Tip: Filmen als een pro met je smartphone: <https://www.youtube.com/watch?v=nA5szf35r2A>
- Je opnames vormelijk wat bijschaven (kleur, lichtintensiteit, ...) ' Camera MX '
- Het maken van montage met gsm camera via volgende apps 'KineMaster' & PowerDirector '
- Het maken van Stop motion (animatiefilm of de titel) via de app 'Stop Motion Studio': www.youtube.com/watch?v=UtDH-cfxgLw

- Maak zelf je gsm BEAMER:

www.youtube.com/watch?v=fnrXqfesTOE & www.youtube.com/watch?v=sMfuaLCBep0

- Interviewtechnieken

De kinderen bereiden hun vragen voor die ze willen stellen aan de filmmakers (regisseurs, acteurs, ...) zoals:

- Hoe/Waarom heb je dit onderwerp gekozen/dit genre (animatie, life, fictie of documentaire) gekozen?
- Wat is functie van die scène? Waarom koos je voor deze lichttechniek/camerastandpunten?
- Je kan van de gelegenheid gebruik maken om de regisseur/filmmaker/acteur te laten vertellen over zijn/haar beroep (of passie): Waarom heb je voor dit beroep gekozen/waarom ben je filmmaker/acteur geworden? Hoe verloopt een filmproject? Zijn er veel uitdagingen? Wat zijn de leuke/minder leuke dingen aan je beroep? Kan je hier goed van leven? Is geld of een goed inkomen bij het filmmaken voor jou belangrijk? Waarom wel/niet?
- Wat vond je het moeilijkste, het leukste, grappigste, ... bij het maken/spelen van deze film? Wat is je het meest bijgebleven?

3.1.3. Nederlandse taalontwikkeling

Omdat leerlingen zich verbaal uiten bij wat ze leren tijdens het bekijken en bespreken van de kortfilms dient er een vertaalslag te gebeuren van het beeld (wat zie en hoor ik? Wat voel ik? Hoe verwoord ik dat?) naar het woord, gesproken of geschreven in de klas

vertaalslag : het gaat hier om een nieuwe taal (de beeldtaal en filmtaal) dat ze ontdekken en leren beheersen wat maakt dat de leerlingen zullen omgaan met nieuwe termen en begrippen.

We behandelen hier 2 voorbeelden:

3.1.3.1. De verhaallijn verwoorden:

Wat vertellen beelden/wat vertelt de film? (narratologie)

Inleiding - Uitleg over verhaallijnen en genres:

Een verhaal wordt in de filmtaal ook scenario genoemd en beschrijft de gebeurtenissen en de beleving van de personages. Een verhaal bestaat altijd uit 3 delen: begin - midden - einde

In een film zie je dit als volgt:

- Een inleiding, waarin de personages worden geïntroduceerd en ze kennismaken met een probleem dat ze hebben.
- Een knoop, waarbij de personages worden ondergedompeld in het probleem of uitdaging omdat er iets is gebeurd waardoor alles niet mooi is zoals in de inleiding. Soms verandert het zeer plots of gebeurt er iets onverwachts. Men noemt die een plotwending.
- Een uitkomst, die optreedt wanneer een oplossing voor dat probleem wordt gevonden. Een film kan een open (het kan verschillende kanten uit, de hoofdpersonages hebben nog geen definitieve beslissing genomen) of gesloten einde (eind goed, al goed of het loopt slecht af) hebben.

Je kan verhalen ook indelen volgens hun speciale kenmerken. Welke soorten verhalen of filmgenres zijn er? Je ziet deze verschillende genres veel terugkomen in kinder- en jeugdfilms, of het nu over een kortfilm dan wel langspeelfilm gaat en ook of het een animatiefilm, dan wel met live gespeelde met mensen van vlees en bloed film gaat.

Sprookjes:

Het verhaal speelt zich af in onbekende tijd en ruimte ("Er was eens") en de hoofdpersonen moeten een test overwinnen om het gelukkige einde te bereiken.

Dierenverhalen/fabels

In hen zijn de hoofdrolspelers geen mensen, maar dieren met menselijke persoonlijkheden. Soms kunnen dieren worden vergezeld door mensen, maar deze zouden op de achtergrond optreden. Een fabel bevat ook een levensles.

Fantasie

Ze zouden worden opgenomen in literaire verhalen, maar velen geloven dat het ook volksverhalen kunnen zijn. In dit geval is het verhaal gebaseerd op iets dat is uitgevonden met magie of tovenarij en waar de personages speciale krachten hebben.

Mythe/legende

Dit lijkt op het fantasieverhaal, maar het verwijst naar historische gebeurtenissen of in de cultuur waar het zich afspeelt neemt men aan dat het echt zo gebeurd is. Hier spelen goden, mensen met speciale krachten de hoofdrol. Een legende verwijst ook naar een godsdienstige gebeurtenis.

Realistisch

Het zijn films die van dag tot dag scènes vertellen, waarmee kinderen kunnen zich identificeren.

Mysterie oplossen: detective/politieverhaal/avonturenverhaal

Als kijker ben je nieuwsgierig en beleef je hetzelfde als de hoofdpersoon van het verhaal. Er komen heel wat speciale wendingen (intriges). Meestal is het plot gebaseerd op een misdaad, of het verduidelijken van een probleem met politieagenten of rechercheurs of spelen de hoofdpersonen de rol van detective. Het kan ook dat de hoofdpersonen een avontuur beleven: op zoek naar de schat of een bepaald geheim (avonturenverhaal)

Verschrikking: griezelverhaal/horror

Je ervaart bijna hetzelfde ervaart als de hoofdpersoon, die bang is en de verschrikking beleeft die in het verhaal wordt verteld.

Komedie

Het verhaal brengt je aan het lachen, of het nu gaat om grappen, grappige situaties, onhandige personages, enz.

Uit de geschiedenis: historisch verhaal

Soms gaat het over echte feiten (historische figuur, biografie, historische gebeurtenis), maar niet altijd, het kan ook verzonnen zijn. Het gaat dan over een periode periode in de geschiedenis. Veel aandacht gaat naar de kledij, plaatsen en attributen om dit zo waarheidsgetrouw voor te stellen.

Sciencefiction

We bevinden ons in de toekomst of in het heden, maar met zeer geavanceerde technologische vooruitgang (die in het echte leven nog niet bestaat).

Romantisch verhaal

De basis van deze verhalen is een verhaal waarin de liefde tussen twee personages centraal staat.

Denk-opdracht:

- Beschrijf hoe het filmverhaal van je favoriete film in elkaar zit. Ken je ook het soort verhaal of genre en aan wat zie je dat?

Variatie: De 5 W's: Wat vertellen foto's ?

We tonen bekroonde foto's van journalisten. We kunnen ook foto's nemen (van jezelf) die je leuk vind. Wat vertellen ze? en vertelt ook hoe je dat ziet. Iemand die de foto voor de eerste keer ziet beantwoordt vertelt de 5 W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom) van de foto:

Wie is bij betrokken? Wat gebeurt er? Waar en Wanneer speelt het zich af?

Waarom ziet de foto er zo uit? Waarom staat iemand op die manier of zie deze voorwerpen of gebouwen?

3.1.3.2. Emoties/beleving verwoorden

We vertellen hoe we de film beleefd hebben, wat het bij ons teweeg heeft gebracht.

Doe-opdrachten

- We gooien met een dobbelsteen én ieder cijfer
  - 1 = "Ik wordt blij van"
  - 2 = "Ik heb een vraag bij/begrijp ik niet goed of wil ik graag weten waarom"
  - 3 = "Dit vond ik niet leuk"
  - 4 = "Ik ben geschrokken van of dit was een verrassing voor mij/had ik niet verwacht"
  - 5 = "Wat zou ik willen veranderen aan de film" (stel je bent zelf regisseur)
  - 6 = "Het thema/het verhaal van de film doet me denken aan ..."
- Schrijf op met woorden (tijdens het kijken) wat er opvalt/wat je bijblijft of de moeite waard vindt. Maak van de woorden een woord wolk/wordcloud met de volgende apps: Wordle.net, tagcrowd.com, WordItOut, woordwolk.nl
- Maak zelf een scenario naar aanleiding van de film die je gezien hebt. Wat wil je aan het verhaal veranderen? Wat zou jij doen indien je in de huid van het hoofdpersonage

zou kruipen? Heb je zelf al voor deze uitdagingen/problemen gestaan? Hoe is het verlopen of hoe zou je willen dat het verloopt? Tip: laat je inspireren door - de 5 w's en uitleg over verhaallijn en soorten verhalen (genres).

HOOFDSTUK 4. DE FILMFICHES ALS WERKVORM

Inleiding:

Een kortfilm is zoals elke mediaboodschap en artistiek medium opgebouwd uit drie aspecten;

- Hoe is de film gemaakt? (VORM)
- Wat vertelt de film? (INHOUD)
- Waar, wanneer en waarom is de film gemaakt? Wat is de bedoeling van de regisseur en hoe komt het bij jou over? (FUNCTIE)

Deze aspecten komen nog eens extra aan bod via de **filmfiches als bijlage bij de lesmap**.

- In de filmfiche vind je het vormelijk aspect meestal terug in de '**kijk-opdracht**'
- In de filmfiche vind je het inhoudelijke aspect meestal terug in de '**inhoudsvraag**'
- In de filmfiche vind je het functionele aspect meestal in de inhoudsvraag én de kijk-opdracht
- We leren ook specifieke (sociale en artistieke) vaardigheden aan: In de filmfiche vind je dit aspect meestal terug in de '**doe-opdracht**'

Bronnen:

⁽¹⁾ zie peilingsonderzoek Vlaamse Gemeenschap Vlaanderen: "Peiling Mens en Maatschappij (2019) p. 21 e.v.

⁽²⁾ zie: "Leerplan Wereldoriëntatie 2010/3" - GO Onderwijs van de Vlaamse gemeenschap p 13 & 14

Deze lesmap kwam tot stand met steun van de Stad Gent, Departement Internationale Solidariteit in het kader van de noord-zuid subsidies.